

למניינא להוסיף עוד שני דינים שיצאו למדוד.

ומבארין מאידך, ורבי שמעון שלא דרש כן להוסיף שנים, טעמו, מפני שיתור וי"ו, לא מח-א משמע ליה, שבא להשמיענו לדרוש ולהוסיף.

ומקשינן, אלא מעתה, שלכולי עלמא דורשים מזקנין ושופטיך, נדרוש גם "ויצאו" להשמיענו עוד שנים, וכן (11) "ומדדו" להוסיף עוד שנים, ואם כן לרבי יהודה הרי כאן תשעה, לרבי שמעון הרי כאן שבעה.

ומתריצין, הווא תיבות "ויצאו" "ומדדו" מיבעי ליה לכרתניא, ויצאו, הן הדיינים מהסנהדרין, (12) ולא שלוחיהן, (13) ומדדו,

מזקני העדה האמורים בפר העלם דבר של צבור, מה להלן בפר העלם דבר, מדובר במיוחדין שבעדה, אף כאן יוצאים זקני בית דין המיוחדין שבעדה.

ומקשינן, אי גמר רבי יהודה לדיני עגלה ערופה מפר העלם דבר, לגמרה לכולה מילתא מהתם ואף את מנין חמשה דיינים היוצאים למדוד, יכול ללמוד מפרשת פר העלם דבר, שממנה הוכיח רבי יהודה [בסנהדרין ג' ב'] שצריך חמשה דיינים בבית דין, ואם כן "זקניך" ו"שופטיך" למה לי.

ומסקינן, שבאמת למד רבי יהודה למיוחדים שבשופטיך מגזירה שוה, אלא דרש מ"שופטיך" לשנים דיינים כמו רבי שמעון, (10) ואת הוי"ו שבתיבת ושופטיך דרש

עזרא ובחזקוני שביארו זקניך אלו זקני ערים הסמוכות. ובנחל איתן [ה' א' ג'] ביאר כל לשונות הראשונים. עיי"ש.

11. ביאר הקרן אורה שגם תיבה זו מיותרת, שהרי היינו יודעים שצריך למדוד, ממה שכתוב והיה העיר הקרובה, וכיצד נדע מי הקרובה בלא מדידה. ובספר תורת הקנאות דן בדרשא זו, אולם בפשטות דרשינן מו' דויצאו ומו' דומדדו.

12. במנחת חינוך [מצוה תק"ל] חידש שרק לצאת למקום החלל צריכים לצאת הדיינים עצמם, אך למדידה יכולים לשלוח שליחים למדוד. ומקורו בסוגיין שדרשינן "ויצאו" ולא שלוחיהם, אך "ומדדו" דרשינן לענין אחר, ומשמע שעל המדידה לא התמעטו שלוחים. ולדבריו פשוט שאין זו מצוה שבגופו [ועיין בהערה הבאה]. אך ברש"י וברמב"ם משמע שהדיינים עצמם יוצאים ומודדים וכן מפורש במאירי כאן ובסנהדרין.

13. במנחת חריבה הקשה למה צריך פסוק למעט שליחות והרי זו מצוה שבגופו שאינה

מעלה לסנהדרין אלא כשהיא בשבעים ואחד דיינים, ומה לי מהיכן יצאו חמשה אלו. והוכיח מכאן שאין דיני הסנהדרין נוגעים רק להלכות בית דין והוראות ההלכות, אלא נוסף חלות מינוי דין בסנהדרין על כל אחד מע"א זקנים שהתמנו בה, ומה שה"מקום גורם" הוא רק לענין דיני בית הדין, אך המעלה שבגברא קיימת אף מחוץ לבית דין, ולכן צריך דוקא חמשה מסנהדרין, שהם מיוחדין שבשופטיך, והרדב"ז [פ"ה מסנהדרין ה"ה] ביאר שצריכים שיצאו חמשה המיוחדין והגדולים שבסנהדרין, אך דין זה נוהג רק בעריפת העגלה, ואילו למדידתה צריך להוציא את כל הסנהדרין, ויבואר להלן.

10. מכאן תמהו האחרונים על רש"י בחומש, שפירש זקניך, מיוחדים שבזקניך, אלו סנהדרי גדולה, ומסוגיין מבואר שלכולי עלמא ילפינן משופטיך ולא מזקניך. ובדינא דחיי [מ"ע ע"ח] תירץ שרש"י סובר כו' אליעזר בן יעקב בסמוך, שלמד משופטיך למלך, וזקניך לסנהדרין. אך תמה שרש"י לא הזכיר שצריך מלך, ועיין באבן

סנהדרין, (16) שופטוך זה מלך וכהן גדול, ומצאנו שמלך וכהן גדול נקראו שופטים, מלך, דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ, כהן גדול, דכתיב ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט (17) אשר יהיה וגו', ומשמע שחלק רבי אליעזר בן יעקב על משנתינו, וסבר שצריך להוציא למדידה גם את המלך והכהן הגדול.

שאפילו נמצא החלל קרוב בעליל לעיר וברור שאין עיר אחרת קרובה אליו מעיר זאת, בכל זאת (14) היו מודדין, שמצוה לעסוק במדידה. (15)

מה ששנינו במתניתין שיוצאים למדוד רק דיינים מסנהדרין ולא הצריכו מלך וכהן גדול, דלא כרבי אליעזר בן יעקב, דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר, "זקניך" זו

בעליל ולעוד עיר, ובפחות מב' אינה מדידה.

15. בתוספתא כאן שנו "לא היו עורפין שמצות עיסוק במדידה", ובמנחת בכורים ביאר שנחלקה על סוגיין, ובדבר אברהם [ח"א ו'] כתב שגרסינן בתוספתא נמצא בחלל העיר, דהיינו בתוכה ובכהאי גוונא לא עורפין, וכדו' גרס במנחת הקנאות "נמצא בחלל העיר" והחזו"א אמר להגר"ח קנייבסקי שכוונת התוספתא, שבנמצא בעליל לא היו עורפין מיד, אלא היו מודדין כי מצוה לעסוק במדידה.

16. המהרש"א [בסנהדרין י"ד] ביאר שגם רב אליעזר לומד משופטין שצריך סנהדרין. ואף שלומד מתיבה זו גם מלך, שקולין הן ויבואו שניהם. אך מזקניך גרידא אינו יכול לדרוש שהרי צריך להשמיענו שלא מדובר בזקני השוק. אך כבר הבאנו שרש"י בחומש משמע שביאר שרבי אליעזר למד מזקניך, זקניך המיוחדים לך והם הסנהדרין.

17. בתוס' הרא"ש ביאר שמשמע לרבי אליעזר בן יעקב שהשופט הוא הכהן הגדול הממונה על הכהנים, ואמנם תמוה שפסוק זה נאמר על זקן ממרא, ולא מצינו שצריך שיהיה כהן גדול בסנהדרין כשממרא עליהם, וגם בסנהדרין נ"ח ב' מבואר פסוק זה שרק בזמן שיש כהן יש משפט, וצ"ע.

לצורך ידיעת המרחק, אלא לעסוק במדידה כמבואר בסמוך, ותירץ הגר"ח קנייבסקי בנחל איתן [ה' א' י"ז] על פי יסוד קצות החשן [רפ"ב] ששליחות לא מועילה במצוה שבגופו, כיון שלא נחשבת שנעשית בגופו, אלא רק מתייחסת אליו, ולא נחשב לו שקיים, כיון שנעשית בגוף השליח, ואילו במדידה יש לומר שלולי קרא היתה המדידה מועילה, ורק לא היו מקיימים אותה הדיינים בגופם, וקא משמע לן שלא מועילה ע"י שליח.

14. נחלקו האחרונים במדידה זו. הרא"מ כתב בפרשת שופטים שאם נמצא החלל קרוב לעיר ואין ספק שהיא הקרובה ביותר אין צריך למדוד. ותמהו כלם שבסוגיין מבואר שמצוה למדוד, וביאר בתועפות ראם שמודדין לשאר הערים שסביבה ולא לעיר שודאי קרובה, והמשנה למלך [פ"ט מרוצח] כתב להפך, שמודדין רק אליה ולא לשאר הערים, וטעמם כמו שכתב הגור אריה שאין המצוה לברר המרחק במדידה, אלא לעסוק במדידה, ובמקום שהמרחק ברור כבר, אינה חשובה כמדידה. אך בבאר שבע נקט שצריך למדוד לכל הערים סביב, כפשטיה דקרא דילפינן מומדרו אל הערים אשר סביבות החלל, וכן משמע מסתימת ההלכה ברמב"ם.

אך החתם סופר [ב"ב כ"ג] כתב שהרא"מ סובר שסוגיין דלא כהלכתא, ובאמת אין מודדין כלל, והחזון איש אמר שדי למדוד לעיר הקרובה

ולמאי לאיזה צורך יצאו כלם מלשכת הגזית, אי לדבר הרשות, מי מצו נפקי, והכתיב, שררך זו סנהדרין שיושבת בטיבורה של ארץ ישראל, אגן הסהר שיושבין בה הדיינים בעיגול כחצי לבנה כדי שיראו כלם זה את זה, אל יחסר המזג שלא יחסר מהם לעולם כשיעור שמוזגים יין, דהיינו כשם שנותנים שני חלקים מים על חלק אחד יין, כך הדין בסנהדרין, שאם נצרך אחד מהם לצאת מלשכת הגזית לדבר הרשות, צריך לבדוק אם יש שם שלישי, שהם עשרים ושלושה כנגד סנהדרי קטנה, יוצא, ואם לאו אינו יוצא, ובהכרח כשמצא הזקן הממרא בבית פאגי את כל הסנהדרין, ודאי לא יצאו לדבר הרשות, אלא פשיטא שיצאו לדבר מצוה, למאי ולא יזו דבר מצוה צריכים לצאת כל הסנהדרין יחד, לאו למדידת עגלה ומצוה זו על כלם רק לפי רבי אליעזר בן יעקב היא ומוכח שחולק על משנתינו גם במנין הדיינים היוצאים למדוד.

ודחינן, אמר ליה אביי לרב יוסף, לא, אין הכרח שיצאו למצות מדידת עגלה ערופה, שהרי דילמא יצאו כדי להוסיף על העיר ירושלים ועל העזרות, כדתנן, אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבועים ואחד, ותנן שם [בשבועות יד.] שבת דין מהלכין סביב התוספת לקדשה, ולכך היו יוצאין כלן יחד, ולא למצוות עגלה ערופה.

ואייתנין תניא כוותיה דרב יוסף שלרבי אליעזר בן יעקב יוצאין כל הבית דין לעגלה ערופה, דתניא מצאן הזקן ממרא אבית פגי

איבעיא להו, האם רבי אליעזר בן יעקב רק במלך וכהן גדול הוא דפליג על משנתינו, אבל במנין הדיינים היוצאים מסנהדרי למדוד הלכה אי כרבי יהודה שחמשה יוצאין, אי כרבי שמעון ששלשה יוצאין סבירא ליה, או דילמא בסנהדרי נמי פליג, וסבירא ליה שלא מודדין עד דאיכא כולה סנהדרי.

אמר רב יוסף, תא שמע שנחלק אף בסנהדרין וסבר שצריכין כלם לצאת למדידה, דאמרינן בסנהדרין שאין זקן ממרא נעשה ממרא עד שימרה פי בית דין הגדול, ואמרו שם, שאם מצאן זקן ממרא את הסנהדרין אבי פאגי, בכל מקום שהוא בין חומות ירושלים, והמרה עליהן שהורו לו שם ההלכה ששאל מהם, והוא שב לעירו והורה כפי דעתו כנגד ההלכה ששמע מהסנהדרין, יכול תהא המראתו חשובה המראתו להתחייב עליה חנק, תלמוד לומר "וקמת ועלית אל המקום" מלמד שהמקום גורם, ואינו חייב אלא כשהורו לו סנהדרין במקומם המיוחד למשפט והוא בלשכת הגזית.

והוינן בה, דנפוק כמה, כמה דיינים יצאו מלשכת הגזית לבי פאגי, שהוצרך הכתוב לחדש שלא מועילה הוראתם שם לחייב את הזקן ממרא, אילמא דנפוק רק מקצתן, מהיכי תיתי שנחייבנו על המראת הוראתם, והרי דילמא הנך דאיכא גואי שנשאר בתוך לשכת הגזית, כוותיה סבירא להו, ופשיטא שאינו חייב לשמוע כקול המיעוט שבחוץ, אלא פשיטא דנפוק כולהו⁽¹⁸⁾ סנהדרין והורו לו בחוץ.

18. הקשה הערוך לנר [בסנהדרין י"ד ב'] למה לא נעמיד שיצאו רובם, ונשאר כ"ג או יותר

שבמשנתנו ממצטים מ"בשדה" שאין מודדין לחלל שנמצא טמון, משמע כרבי יהודה.

ודחינן, אמר רב אפילו תימא שמשנתנו כרבנן, לא יקשה לך איך בשכחה משמע בשדה לרבות טמון, ובעגלה משמע למעט, כיון שדרשינן הכא, בעגלה, מענייניה דקרא והתם בטמון, מענייניה דקרא, הכא בעגלה מענייניה דקרא, דכתיב כי ימצא חלל ומשמע כל היכא דמשתכח, ואפילו טמון, ואם כן כשהוסיף הכתוב לומר באדמה, בא למעט פרט לטמון. ואילו התם בשכחה דרשינן מענייניה דקרא, דכתיב כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר, ומשמע שמדובר בשכחה דומיא דקציר, מה קציר בגלוי אף התבואה שמקיים בה שכחה נמצאת בגלוי, ואילו הטמון פטור משכחה. ואם כן כשהוסיף וכתב רחמנא בשדה, בא לרבות את הטמון.

והמרה עליה, והאופן שארע שהיו בבית פגי, הוא כגון שיצאו למדידת עגלה או להוסיף על העיר ועל העזרות, יכול תהא המראתו המראה, תלמוד לומר, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה', מלמד שהמקום גורם, ואינו חייב כשהמרה על מה שהורוהו בבית פגי. ובמשנה זו מבואר שיוצאין כל הסנהדרין לצורך מדידת עגלה, ומשמע כרב יוסף.⁽¹⁹⁾

שנינו במשנה, נמצא טמון בגל או תלוי באילן.

והוינן בה, לימא מתניתין דילפינן בה באדמה פרט לטמון, בשיטת רבי יהודה היא ולא רבנן. דתניא, על הכתוב במצות שכחה, ושכחת עומר בשדה, פרט לטמון, דברי רבי יהודה, שמשמע ליה "בשדה" היינו על פני השדה, וחכמים אומרים שמשמעות "בשדה" היא בתוך השדה, ובא לרבות את הטמון שחייב עליו במצות שכחה, וכיון

שרק המשא ומתן צריך להיות על ידי כל בית הדין שמא יקבלו המרובים דעת המיעוט, ואילו הפסק שניתן על ידי רוב, הוא כפסק של כל בית דין, וכן כתב הרשב"א [בשו"ת ח"ה קכ"ו] ועיין בחידושי הגר"ח על הש"ס בענין רוב.

19. כך פירש"י לפי גרסתנו, אך רבינו חננאל גרס דתניא מצאן אבית פגי כגון שיצאו להוסיף על העיר וכו', ונשארה הגמרא בספק. ובדעת הרמב"ם [פ"ה מסנהדרין] כתב הרדב"ז שפסק כרבי אליעזר בן יעקב לענין מדידה שצריך כל הסנהדרין, וכרבי יהודה לענין עריפה שצריכים חמשה דיינים, ותמוה מאד שלא נחלקו אלא במדידה. וגם כי להדיא כתב [בפ"ט מרוצח] שיוצאין חמשה דיינים ומודדין, והאחרונים

כנדרש, ומכל מקום חייב לשמוע להוראת הרוב שבחוץ שאחרי רבים להטות, ולכן צריך למעט שאינו חייב על המראתו. עיין שם שנדחק ליישב.

אכן כבר יישבו קושיא זאת בחידושי רבינו יונה ויד רמה שם שכתבו, שאפילו אם יצאו רובם, אפשר לומר דילמא הנך דגוואי כוותיה סבירא להו, שרק כשכולם בלשכת הגזית אומרים אחר רבים להטות, שאפשר שאם היו יודעים הרוב את טעם המיעוט היו מודים להם, ולפיכך רק כשכולם יחד הולכים אחר הרוב, וזה ההכרח שמצא את כלם בבי פגי, ועי' בשו"ת מהרי"ט [ח"א ס"ח] שביאר כוונתו.

אך אין להקשות מהיכי תיתי שתהיה המראה כשלא שמע ההוראה מפי כל הבית דין, כיון

ומקשינן לרבי יהודה נמי למה לי לכתוב "בשדה" כדי למעט טמון, והרי תיפוק ליה משום דמשמע שכחה דומיא דקציר, בגלוי ולא בטמון. ומתריצין, אין הכי נמי, שרבי יהודה ממעט טמון מדכתיב שכחה דומיא דקציר בגלוי. ואם תקשה ואלא אם כן "בשדה" למה לי, מיבעי ליה לרבות שכחת קמה, שאם שכח לקצור מעט מהקמה, מצווה שלא לשוב לקחתה, ומבאר הכתוב כך, ושכחת עומר קצור, או ושכחת קמה בשדה.

ומקשינן מאידך ורבנן שדרשו בשדה לרבות טמון, שכחת קמה מנא להו שחייב להניחה, ומבארינן, נפקא להו מכי תקצור קצירך בשדה, ושכחת, שמשמעות הכתוב שחייב בשכחה אף כששכח מקצת שדהו דהיינו לקצור בקמה.

ומבארינן מאידך, ורבי יהודה מה ידרוש מ"בשדך ושכחת" מיבעי ליה לכדרבי אבהו אמר רבי אליעזר, דאמר רבי אבהו אמר רבי

אליעזר, "בשדך" ממעט פרט לשצפו עומרין לתוך שדה חבירו שאם הרוח הרימה עומרים משדהו ונחו בשדה חבירו, וסבר שאינם שלו ושכחן⁽²⁰⁾ אין חייב עליהן במצוות שכחה, דילפינן בשדך ושכחת ולא בשדה חבירך. ומבארינן מאידך ורבנן למדו לפטור משכחה על העומרין שצפו לשדה חבירו, מבשדה בשדך, שהיה ניתן לכתוב כי תקצור קצירך בשדה, ומהשינוי שנכתב בשדך, התמעטה שכחה בשדה חבירו. ושוב הדרינן לבאר ורבי יהודה שלא למד מבשדך, טעמו, משום שהשינוי בין "בשדה" ל"בשדך", לא משמע ליה.

בעי רבי ירמיה, צפו עומרין לתוך שדהו, מהו, האם חייב בשכחה באופן שעפו העומרים בתוך שדהו ונחו על גבי אבן⁽²¹⁾ או עמוד או זה על גב זה, שהעליון אינו מונח על הקרקע, וצדדי הספק הם, האם אויר שדה כשדה דמי וחייב בשכחה, או לאו כשדה דמי ופטור.⁽²²⁾

כפירוש הרמב"ם, ואילו לרש"י שהטעם שסבור שהם של חבירו, אם ידע שהם שלו ושכחם בשדה חבירו הוי שכחה, ואי אפשר למעט את השיכח עומר צף בשדהו באותו מיעוט של השכוח מפני שסבור שאינו שלו. ועיין בדרך אמונה [פ"ה ממתנות עניים ה"ה] שהפרי חדש ופאת השלחן נחלקו בכונת רש"י.

21. במנחת חנוך [תק"ל] נקט שאין צף אלא חפץ המטלטל, והמחובר כשדה עצמו. ולדבריו האבן מטלטלת ומונחת על השדה, והעמוד מועיל משום שתלוש ולבסוף חברו כתלוש דמי.

22. רבי ירמיה הסתפק רק בשכחה שלא התמעט בה צף, ולכאורה נראה שבחלל שהתמעט צף

ביארו כוונת הרמב"ם בהלכות סנהדרין שיוצאין למדוד על פי הוראת כל הסנהדרין. ועיין באמת ליעקב להגר"י קמינצקי, ובנחל איתן [ה' א' י'] שביארו כוונת הרדב"ז.

20. כך פירש"י ולשיטתו אם הלך לשדה חבירו ללקט את עומריו, ושכח חלק מהן, יתחייב בשכחה. אך הרמב"ם והמאירי כתבו שפזרתן הרוח לשדה חבירו, וכשלקט העומרים שכח את אלו שהיו אצל חבירו, ולא מתוך שחשב שהם של חבירו. ועיין משך חכמה [דברים כ"ד י"ט]. ובסמוך הקשה הקרן אורה כיצד באה הגמרא למעט צף בתוך שדהו, והרי אם כן לא נוכל לרבות טמון מ"בשדה", ותירץ ש"בשדך" ממעט תרוויהו, לא בשדה חבירו ולא צף בשדך, והיינו

ואייתנין עוד ראייה שצפו בשדהו פטור משכחה, תא שמע, עומר שהחזיק בו בעל השדה כדי להוליכו לעיר, והניחו על גבי חבירו ושכחו, התחתון שכחה, והעליון אינו שכחה, רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון, שניהם אינן שכחה, והטעם שפטור עליהן ממצות שכחה, התחתון מפני שהוא טמון על ידי העליון שעליו, והעליון מפני שהוא צף על גבי התחתון.

ודייקנין עד כאן לא פליגי תנא קמא ורבי שמעון אלא בתחתון אם פטור משום טמון או לא, אבל בעליון דברי הכל לא הואי שכחה, מפני שהוא צף, ומשמע שאף על צף בתוך שדהו פטור משכחה.

ודחינן שאני התם, שאין הטעם לפטור משום שצף, אלא כיון דאחזיק ביה קודם ששכחו, כבר זכה ביה ושוב לא חלה עליו שכחה.⁽²³⁾

ומקשינן, אי הכי שאין פטורו משום שצף מאי איריא שהוסיף התנא לומר "שהניחו על

אמר ליה רב כהנא לרב פפי, ואמרי ליה שרב כהנא אמר לרב זביר, תפשוט ליה לספק זה, מדרבי אבהו אמר רבי אלעזר, דאמר, שבשדך ממעט פרט לשצפו עומרין לתוך שדה חבירו, ומשמע שרק כשצפו ונחו על אבן בשדה דחבירו, אין, ממעט משכחה, אך אם צפו לתוך שדהו לא ממעט משכחה, ואסור לשוב לקחתם.

ודחינן, ולמעמיך, שהמיעוט בצפו לתוך שדה חבירו הוא רק באופן שצפו, אין, אך אם לא נחו על אבן, אלא היו מונחים בתוך שדה חבירו, לא התמעטו משכחה, יקשה והא בעינן "בשדך" וליכא, ומה לי אם נחו על אבן או בתוך שדהו ממש, אלא ודאי שהמיעוט הוא כשצפו לתוך שדה חבירו ואפילו מונחין על פני השדה, והאי דקאמר "צפו" אין הכונה שצפו על אבן או חפץ אחר, אלא דלא משכחת לה שיעברו משדהו לשדה חבירו אלא בצפו, דהיינו שעפו על ידי הרוח שהגביהתן מהקרקע בשדהו והעבירתן לשדה חבירו. ואם כן אין ראייה לספיקו של רבי ירמיה בצפו בשדהו אם חייב בשכחה או לא.

התמעט.

23. רש"י פירש לא הוי שכחה, דבעינן שכוח מעיקרא וליתא, כדאמר בבבא מציעא בפ"ק, וביאר באבי עזרי [פ"ה ממתנות עניים ה"א] שכוונתו שאין נפטר מדיני זכיה אלא שלא חל עליו שם שכחה מאחר שהיה בידו, ותמה על הרמב"ן שכתב שם שבסוגיא כאן פטור "כיון דיהב דעתיה להכניסו עמו והגביהו כדי שלא ישכחנו כמי שנכנס לכלל שכחה וזוכה בה", ותמוה מה כוונתו שנכנס לכלל שכחה. והוכיח

מ"בשדה" פשיטא שאין עורפין על הצף באויר, אולם בכסף משנה [פ"ט ה"ו] חידש שאין צף אלא על גבי מים, וכלשון המשנה. אולם ממסקנת הסוגיא שהפטור בשדה חבירו משום שצפו באויר אף שנחו לבסוף, משמע שאויר נחשב צף, וכל האחרונים תמהו עליו מסוגיית הגמרא.

ובחזקוני כתב שצף על פני המים התמעט מפני שאין יודעים מאין בא, והוא חידוש טפי, שהרי להכסף משנה אפילו צף במים מועטים כבר התמעט מבשדה, ולחזקוני רק הצף ביים

גבי חבירו, והרי אפילו הניחו בשדה נמו פטור משום שכבר זכה בו.

ומתצינן, **אין הכי נמו** שאינו צריך לומר כן כדי לפטרו את העליון שצף והאי דקתני "על **גבי חבירו**" כדי לתת טעם משום מה פטור על עומר תחתון, והוא מפני שהוא טמון על ידי העליון שהונח על גביו.

ומקשינן, איך יתכן לבאר טעם הפטור בעליון מפני שזכה בו, **וחא** רבי שמעון "מפני שהוא צף" קאמר, ומתצינן, **אימא מפני שהוא כצף**, שפטור על העומר העליון מפני שהחזיק בו בתחילה, וכאילו עדיין הוא צף ומונח בידו ולא על הקרקע.

אמר אביי ביום שהיתה דעתו צלולה והיה מוכן לענות לכל שואל, **הריני כאן בפומבדיתא** עונה בחריפות ועומק **בבן עזאי** שהיה חריף ובקי ודורש **בשוקי טבריא**.

אמר ליה החוה מדרבנן לאביי מה הדין

כשנמצאו שני חללים זה על גבי זה והעליון משוך מעט לצד אחר מהתחתון, (24) ואם תמדוד מהעליון יקרב לעיר אחת ואם תמדוד מהתחתון יקרב יותר לעיר אחרת, ויש להסתפק **מחיבן הוא מודד**, וצדדי הספק, האם אפילו שחלל אחד כלפי החלל השני הוא מין במינו בכל זאת הוי התחתון טמון, כיון שאינו נראה, ואילו לגבי לחצוץ מהקרקע מין במינו אינו חוצץ ולכן לא הוי העליון צף, ומעליון מודד. או דילמא להפך, אפילו מין במינו הוי צף, ומין במינו לא הוי טמון, ומתחתון מודד. או דילמא מין במינו הוי טמון ומין במינו הוי צף, ולא מתחתון מודד ולא מעליון מודד. (25) וכך יש להסתפק להפך, דילמא מין במינו אינו לא טמון ולא צף, ומשניהם הוא מודד, אלא שספק זה בכלל הספיקות שהזכיר — רש"י.

אמר ליה אביי תניתיה, שנחלקו באופן כזה לגבי שכחה אם נחשב טמון, דתניא **עומר שהחזיק בו להוליכו לעיר**, והניחו על גבי חבירו ושכחו, התחתון שכחה והעליון אינו

המטלטל, שהרי לא היה ספק שעל גבי חלל הוא צף, אלא משום שהוא מין במינו, ועיין לעיל בהערה 21 בשם המנחת חינוך.

25. בירושלמי בפרקין [ה"ב] מבואר שאם נמצאו שני חללים אין עורפין עליהם כלל, ועיין בקרן אורה דהיינו אפילו היו סמוכין ולא על גבי זה, ואין בזה מחלוקת עם סוגיין, שרק באופן שצריך להביא על שניהם ממעטינן מכי ימצא ולא ימצאו, אך כשאחד טמון או צף מביאין על השני, ורק באופן שהוסיף רש"י משמע שמביאים שנים, ועיין בנחל איתן [ג' ז'] שלפיכך לא נקטה הגמרא ספק זה. והרמב"ם [פ"ט ה"י] פסק שמביאים עגלה א' על כמה חללים.

שם מתחילת דבריו שהפטור בעומר שאחזו משום שאינו נחשב מפירות שדה זו, אלא כאילו הביאם ממקום אחר ולא חל עליהם שכחה.

ועיין במאירי שכתב שאינו שכחה, כי בעינן שכוח מעיקרו, אך אם נטלו לפנותו ממקום למקום עדיין יש בו שכחה, ומשמע שאינו מדין זכיה, אלא משום שהנוטל להוליך חשוב שאינו בשדהו. ועיין משנה למלך [פ"ה ממתנות עניים ה"ג] בארוכה.

24. משמע שגדר טמון אינו שאין התחתון נראה כלל, שהרי נקרא טמון אף שכל אחד משוך מעט לצד אחר, ומסתבר שהולכים אחר רובו. ועוד משמע, שגדר צף הוא על חפץ